

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2023. gada 10. jūlijā
(OR. en)

11692/23

Starpiestāžu lieta:
2023/0273 (NLE)

ENER 440
ATO 44
POLCOM 162
FDI 26

PRIEKŠLIKUMS

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2023. gada 7. jūlijs
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
K-jas dok. Nr.:	COM(2023) 447 final
Temats:	Priekšlikums - PADOMES LĒMUMS par Savienības izstāšanos no Enerģētikas hartas nolīguma

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2023) 447 *final*.

Pielikumā: COM(2023) 447 *final*

Briselē, 7.7.2023.
COM(2023) 447 final

2023/0273 (NLE)

Priekšlikums

PADOMES LĒMUMS

par Savienības izstāšanos no Enerģētikas hartas nolīguma

PASKAIDROJUMA RAKSTS

1. PRIEKŠLIKUMA PRIEKŠMETS

Šis ir priekšlikums lēmumam par Savienības izstāšanos no Enerģētikas hartas nolīguma saskaņā ar minētā nolīguma 47. pantu.

2. PRIEKŠLIKUMA KONTEKSTS

2.1. Enerģētikas hartas nolīgums

Enerģētikas hartas nolīgums (EHN) ir daudzpusējs tirdzniecības un investīciju nolīgums, kas piemērojams enerģētikas nozarei un kas tika parakstīts 1994. gadā un stājās spēkā 1998. gadā. EHN ir ietverti noteikumi par investīciju aizsardzību, energomateriālu un energoproduktu tirdzniecību un tranzītu, kā arī strīdu izšķiršanas mehānismiem. Ar EHN ir arī izveidots satvars starptautiskai sadarbībai enerģētikas jomā starp tā 54 līgumslēdzējām pusēm. Eiropas Savienība kopā ar *Euratom*, 26 ES dalībvalstīm (pēc 2023. gada 8. maija ziņām)¹, kā arī Japānu, Šveici, Turciju un lielāko daļu Rietumbalkānu valstu un bijušās PSRS valstu, izņemot Krieviju² un Baltkrieviju³, ir EHN⁴ līgumslēdzēja puse.

2.2. EHN modernizācija: procesa iznākums un pašreizējā situācija

Tā kā EHN kopš 20. gadsimta deviņdesmitajiem gadiem nav būtiski atjaunināts, tas ir arvien vairāk novecojis. Tas arī kļuvis par vienu no tiesvedībai visvairāk pakļautajiem investīciju līgumiem pasaulē; galvenais prasību adresāts ir ES dalībvalstis, un šīs prasības iesniedz investori, no kuriem lielākā daļa ir bāzēti citās ES valstīs. Tāpēc 2018. gada novembrī tika sākta tā modernizācija. Enerģētikas hartas konferencē vispirms tika apstiprināts apspriežamo tematu saraksts, kas galvenokārt attiecās uz noteikumiem, kuri saistīti ar investīciju aizsardzību. ES ierosināja šādu aizsardzību atcelt investīcijām fosilajās degvielās, lai EHN pielāgotu Parīzes nolīgumam.

Pēc 15 daudzpusēju sarunu kārtām, kas ritēja no 2019. gada jūlija līdz 2022. gada jūnijam, ārkārtas Enerģētikas hartas konferencē 2022. gada 24. jūnijā Briselē tika panākta “princiipiāla vienošanās” sarunas slēgt.

Komisija uzskata, ka sarunu iznākums atbilst no Padomes saņemtajām pilnvarām.

Pārskatītais EHN teksts un tā pielikumi tika juridiski izskatīti, un galīgie lēmumu projekti, kuros ietverti pārskatītie teksti un to spēkā stāšanās kārtība (kopā “modernizācijas pakete”), 2022. gada 19. augustā tika darīti zināmi visām līgumslēdzējām pusēm, to vidū ES, *Euratom* un visām ES dalībvalstīm, kas ir EHN līgumslēdzējas puses.

¹ Visām, izņemot Itāliju, kas vienpusēji izstājās 2015. gadā. Arī Francija, Vācija un Polija 2022. gada decembrī sāka izstāšanās procedūru un līdz 2023. gada decembrim no Enerģētikas hartas nolīguma izstāsies.

² Ārkārtas Enerģētikas hartas konferencē, kas notika 2022. gada 24. jūnijā, Krievijas Federācijai tika atņemts novērotājas statuss.

³ Ārkārtas Enerģētikas hartas konferencē, kas notika 2022. gada 24. jūnijā, Baltkrievijai tika atņemts novērotājas statuss un pārtraukta EHN provizorisks piemērošana Baltkrievijā.

⁴ Padomes un Komisijas Lēmums 98/181/EK, EOTK, *Euratom* (1997. gada 23. septembris) par to, ka Eiropas Kopienas slēdz Enerģētikas hartas nolīgumu un Enerģētikas hartas protokolu par energoefektivitāti un ar to saistītajiem vides aspektiem (OV L 69, 9.3.1998., 1.–116. lpp.).

Tobrīd bija iecerēts modernizācijas paketi virzīt uz pieņemšanu Enerģētikas hartas konferences 33. sanāksmē 2022. gada 22. novembrī. Šajā nolūkā Komisija iesniedza priekšlikumus diviem lēmumiem saskaņā ar attiecīgi LESD 218. panta 9. punktu un *Euratom* līguma 101. pantu ar mērķi noteikt, kāda nostāja Savienības un *Euratom* vārdā jāieņem Enerģētikas hartas konferences 33. sanāksmē. Tajā pašā laikā Komisija pieņēma paziņojumu, kurā uzsvērtā nepieciešamība novērst risku, ka starp Līgumiem un EHN, kas dažu šķīrējtiesu interpretācijā attiecināts uz ES iekšējiem strīdiem, varētu būt pretrunas. Ja šo interpretāciju apstiprinātu kādas trešās valsts tiesas, tā *de facto* kļūtu par juridisku pretrunu, jo trešo valstu tiesību sistēmās parādītos šķīrējtiesu nolēmumi, kuri būtu ES tiesību pārkāpums. Padomei iesniegtajos priekšlikumos tika ierosināts ES un *Euratom* modernizācijas paketes pieņemšanu Enerģētikas hartas konferences 33. sanāksmē atbalstīt. Tomēr Padome šos priekšlikumus nepieņēma, jo bloķējošs četru dalībvalstu (Vācija, Francija, Spānija un Nīderlande) mazākums Pastāvīgo pārstāvju komitejas 2022. gada 18. novembra sanāksmē atturējās. Līdz ar to modernizācijas pakete no Enerģētikas hartas konferences 33. sanāksmes dienaskārtības tika svītrotā un Enerģētikas hartas nolīguma modernizācija pieņemta netika. Tikmēr ES, *Euratom* un visu EHN līgumslēdzēju pušu dalībvalstu attiecībām ar citām līgumslēdzējām pusēm joprojām ir piemērojams spēkā esošais nemodernizētais nolīgums. Turklāt netraucēti turpinās tiesvedības procesi, kuru mērķis ir ES iekšējos strīdos saņemt un izpildīt nolēmumus, ko izdod tiesas saskaņā ar EHN 26. pantu.

2.3. Pašreizējā situācija un ierosinātā turpmākā rīcība

Tā kā ES un *Euratom* lēmumi nav pieņemti, ES un *Euratom* Enerģētikas hartas konferences sanāksmē balsojumā par modernizācijas paketes pieņemšanu piedalīties nevar. Principā, balsojot EHN konferencē, Savienības balsu skaits ir vienāds ar to tās dalībvalstu skaitu, kuras ir EHN līgumslēdzējas puses. Bez ES un *Euratom* dalības šādā balsošanā konferencē netiks sasniegts balsu kvorums un modernizācijas paketi pieņemt nebūs iespējams.

Padomē nav kvalificēta balsu vairākuma attiecībā uz ES vai *Euratom* lēmumu, kas ES un *Euratom* dotu iespēju Enerģētikas hartas konferences sanāksmē piedalīties balsojumā, atbalstot modernizācijas paketes pieņemšanu.

Turklāt, neskarot jautājumu par modernizācijas paketes pieņemšanu Enerģētikas hartas konferencē, modernizēta līguma stāšanās spēkā vai provizorisks piemērošana prasītu Eiropas Parlamenta piekrišanu, bet Eiropas Parlaments ir skaidri norādījis, ka nolīguma reformu neatbalsta un aicina ES un dalībvalstis organizēt koordinētu izstāšanos no EHN⁵.

Līdz ar to nav juridiska un/vai institucionāla ceļa, kā pieņemt EHN modernizāciju un tai stāties spēkā, savukārt tas ir priekšnoteikums ES palikšanai par nolīguma pusi.

Palikt pašreizējā — nemodernizētā — nolīguma līgumslēdzēja puse ne ES, ne tās dalībvalstis nevar, jo šis nolīgums neatbilst ne ES investīciju politikai un tiesību aktiem, ne ES enerģētikas un klimata mērķiem.

Nolīguma noteikumi par investīciju aizsardzību, arī investoru un valsts strīdu izšķiršanas mehānismu, neatbilst ES pieejai investīciju aizsardzībai. Konkrētāk, nemodernizētais EHN nav saderīgs ar Savienības tiesību autonomijas principu, jo tajā nav iekļautas dažas no garantijām, ko Tiesa norādījusi *CETA* atzinumā, lai varētu secināt, ka šķīrējtiesas nevarētu

⁵ Eiropas Parlamenta 2022. gada 24. novembra rezolūcija par Enerģētikas hartas nolīguma modernizāciju.

pieņemt nolēmumus, “kuru rezultātā Savienības iestādēm var tikt traucēts darboties atbilstoši tās konstitucionālajam ietvaram”⁶.

Turklāt fosilajām degvielām ar iepriekš aprakstītajiem nosacījumiem un neierobežotu laiku piešķirtā aizsardzība ir pretrunā ES mērķiem, kas noteikti paziņojumā par Eiropas zaļo kursu, plānā *REPowerEU* un Klimata aktā, proti, paātrināt pāreju no fosilajām degvielām uz atjaunīgo enerģiju, panākt lielāku enerģētisko neatkarību, nodrošināt ES enerģētisko drošību un — ne mazāk svarīgi — izpildīt apņemšanos līdz 2030. gadam samazināt emisijas vismaz par 55 % un līdz 2050. gadam panākt klimatneitralitāti.

Līdz ar to vienīgais pieejamais risinājums ir ES izstāšanās no EHN.

3. JURIDISKAIS PAMATS

3.1. Priekšlikuma raksturs un konteksts

Šis ir Komisijas priekšlikums Padomes lēmumam par Savienības izstāšanos no Enerģētikas hartas nolīguma saskaņā ar minētā nolīguma 47. panta 1. punktu.

Šāda Padomes lēmuma pieņemšana pēc Eiropas Parlamenta piekrišanas saskaņā ar LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkta v) punktu Komisijai dotu iespēju Enerģētikas hartas nolīguma depozitāram (t. i., Portugāles Republikai) rakstiski paziņot par izstāšanos no nolīguma saskaņā ar EHN 47. panta 1. punktu.

Saskaņā ar EHN 47. panta 2. punktu Savienības izstāšanās tiek uzskatīta par notikušu vienu gadu pēc dienas, kurā depozitārs saņēmis paziņojumu, vai vēlākā datumā, ja tāds norādīts paziņojumā par izstāšanos.

Saskaņā ar EHN 47. panta 3. punktu EHN noteikumus 20 gadus no dienas, kad Savienība no EHN izstājas, turpina piemērot citu līgumslēdzēju pušu investoru investīcijām Savienībā vai Savienības investoru investīcijām citās līgumslēdzējās pusēs. EHN 47. panta 3. punkts **nekādi neietekmētu** ES iekšējās attiecības, kurām EHN nekad nav bijis, nav un nekad nebūs piemērojams, arī tā 47. panta 3. punkts. Tomēr, kā norādīts iepriekš minētajā paziņojumā, pastāv juridiskas pretrunas risks, kas ir jānovērš. Komisija joprojām uzskata, ka šajā sakarā būtu lietderīgi pieņemt instrumentu, kas būtu “vēlāka vienošanās starp dalībniekiem attiecībā uz līguma iztulkošanu vai tā noteikumu piemērošanu” starp dalībvalstīm, Savienību un *Euratom* Vīnes Konvencijas par starptautisko līgumu tiesībām (VKLT) 31. panta 3. punkta a) apakšpunkta izpratnē. Tāpēc Komisija turpinās sarunas par šādas vienošanās tekstu, un, tiklīdz tās būs noslēgušās, tiks iesniegts priekšlikums par vēlākas vienošanās noslēgšanu Savienības un *Euratom* vārdā. ES un tās dalībvalstu interpretāciju kodificēt atsevišķā līgumā (kas ir iespējams saistību divpusējā rakstura dēļ) ir sevišķi steidzami tāpēc, ka nenotiks EHN modernizācija, ar kuru EHN tekstā ar klauzulu “lielākai noteiktībai” būtu tikusi ietverta visu līgumslēdzēju pušu piekrišana, ka tā 26. pants nav piemērojams ES iekšienē.

⁶ Atzinums 1/17, 152.–161. punkts.

3.2. Procesuālais juridiskais pamats

3.2.1. Principi

Savienības lēmums izbeigt starptautisku nolīgumu un no tā izstāties ir jāpieņem uz tā pašā juridiskā pamata un tādā pašā procedūrā kā lēmums minēto nolīgumu Savienības vārdā noslēgt. Tāpēc, lai Savienība izbeigtu Enerģētikas hartas nolīgumu un no tā izstātos, ir jāpieņem Padomes lēmums, kura pamatā būtu LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkta v) punkts.

Saskaņā ar LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkta v) punkts nosaka: *“Padome pieņem lēmumu par nolīguma slēgšanu pēc nolīguma sarunu vadītāja priekšlikuma. Izņemot gadījumus, kad nolīgumi attiecas vienīgi uz kopējo ārpolitiku un drošības politiku, Padome lēmumu par nolīgumu noslēgšanu pieņem: a) ar Eiropas Parlamenta piekrišanu šādos gadījumos: [...] v) slēdzot nolīgumus jomās, kurās vai nu piemēro parasto likumdošanas procedūru, vai arī īpašu likumdošanas procedūru, kad ir nepieciešama Eiropas Parlamenta piekrišana.”*

3.2.2. Piemērojamība konkrētajā gadījumā

Enerģētikas hartas nolīgums nav nolīgums, kas attiecas vienīgi uz kopējo ārpolitiku un drošības politiku; Enerģētikas hartas nolīgums ir nolīgums, kas attiecas uz jautājumiem, kuriem piemērojama parastā likumdošanas procedūra. Tāpēc, lai Savienība noslēgtu Enerģētikas hartas nolīgumu, būtu vajadzīgs Padomes lēmums pēc tam, kad būtu saņemta Eiropas Parlamenta piekrišana saskaņā ar LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkta v) punktu.

Savienības lēmums izbeigt Enerģētikas hartas nolīgumu un no tā izstāties ir jāpieņem uz tā pašā juridiskā pamata un tādā pašā procedūrā kā lēmums minēto nolīgumu Savienības vārdā noslēgt.

Tāpēc ierosinātā lēmuma procesuālais juridiskais pamats ir LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkta v) punkts.

3.3. Materiālais juridiskais pamats

3.3.1. Principi

Lēmumam, ko pieņem saskaņā ar LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkta v) punktu, materiālais juridiskais pamats galvenokārt ir atkarīgs no tā, kāds mērķis un saturs ir paredzētajam aktam, attiecībā uz kuru Savienības vārdā tiek ieņemta nostāja. Ja paredzētajam aktam ir divi mērķi vai divi komponenti un viens no tiem ir atzīstams par galveno, bet otram ir pakārtota nozīme, tad lēmums, ko pieņem saskaņā ar LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunktu, jābalsta uz viena materiālā juridiskā pamata, proti, tā, ko prasa galvenais vai dominējošais mērķis vai komponents.

Ja ar paredzēto aktu vienlaikus vēlas sasniegt vairākus mērķus vai tam ir vairāki komponenti, kuri ir nesaraujami saistīti un no kuriem neviens nav pakārtots citam, tad saskaņā ar LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunktu pieņemama lēmuma materiālajā juridiskajā pamatā izņēmuma kārtā jāietver dažādie atbilstīgie juridiskie pamati.

3.3.2. Piemērojamība konkrētajā gadījumā

Paredzētajam aktam ir mērķi un komponenti enerģētikas un kopējās tirdzniecības politikas jomā. Šie paredzētā akta elementi ir nesaraujami saistīti, un neviens no tiem nav pakārtots citam.

Tāpēc ierosinātā lēmuma materiālais juridiskais pamats ir LESD 194. panta 2. punkts un 207. panta 4. punkta pirmā daļa.

3.4. Secinājums

Ierosinātā lēmuma juridiskajam pamatam vajadzētu būt LESD 194. panta 2. punktam un 207. panta 4. punkta pirmajai daļai sasaistē ar LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkta v) punktu.

Priekšlikums

PADOMES LĒMUMS

par Savienības izstāšanos no Enerģētikas hartas nolīguma

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 194. panta 2. punktu un 207. panta 4. punkta pirmo daļu sasaistē ar LESD 218. panta 6. punkta a) apakšpunkta v) punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas priekšlikumu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta piekrišanu⁷,

tā kā:

- (1) Savienība Enerģētikas hartas nolīgumu ("nolīgums") noslēdza ar Padomes un Komisijas Lēmumu 98/181/EK, EOTK, *Euratom*⁸, un tas stājās spēkā 1998. gada 16. aprīlī.
- (2) Tā kā nolīgums nav būtiski atjaunināts kopš 20. gadsimta deviņdesmitajiem gadiem, tas ir arvien vairāk novecojis.
- (3) 2019. gadā nolīguma līgumslēdzējas puses sāka sarunas ar mērķi nolīgumu modernizēt, lai to pieskaņotu Parīzes nolīguma principiem⁹, ilgtspējīgas attīstības un pret klimata pārmaiņām noritošās cīņas prasībām, kā arī mūsdienīgiem investīciju aizsardzības standartiem.
- (4) Līgumslēdzējas puses sarunas noslēdza 2022. gada 24. jūnijā. Sarunu iznākumu bija domāts pieņemt Enerģētikas hartas konferences 33. sanāksmē 2022. gada 22. novembrī.
- (5) Tomēr Savienība pirms konferences sanāksmes nespēja rast kopēju nostāju nolīguma modernizācijas jautājumā.
- (6) Bez Savienības nostājas Enerģētikas hartas konferencē pieņemt modernizēto nolīgumu nav iespējams. Savienībai joprojām ir piemērojams pašreizējais nemodernizētais nolīgums, neraugoties uz to, ka tas neatbilst Savienības investīciju politikai un

⁷ OV C ..., ..., ... lpp. / ... piekrišana (*Oficiālajā Vēstnesī* vēl nav publicēta).

⁸ Padomes un Komisijas Lēmums 98/181/EK, EOTK, *Euratom* (1997. gada 23. septembris) par to, ka Eiropas Kopienas slēdz Enerģētikas hartas nolīgumu un Enerģētikas hartas protokolu par energoefektivitāti un ar to saistītajiem vides aspektiem (OV L 69, 9.3.1998., 1. lpp.).

⁹ OV L 282, 19.10.2016., 4. lpp.

tiesībām, kuru vidū sevišķi jāmin Savienības tiesību autonomijas princips, un Savienības enerģētikas un klimata mērķiem.

- (7) Tāpēc, tā kā alternatīvu risinājumu nav, Savienībai no nolīguma ir jāizstājas.
- (8) Saskaņā ar nolīguma 47. panta 1. punktu līgumslēdzēja puse var nolīguma depozitāram, proti, Portugāles Republikai [sk. <https://publications.europa.eu/code/lv/lv-370100.htm>], rakstiski paziņot par izstāšanos no nolīguma. Saskaņā ar līguma 47. panta 2. punktu šāda izstāšanās tiek uzskatīta par notikušu vienu gadu pēc dienas, kurā depozitārs saņēmis paziņojumu,

IR PIEŅĒMUSI ŠO LĒMUMU.

1. pants

Savienība no Enerģētikas hartas nolīguma izstājas.

2. pants

Komisija Savienības vārdā rakstiski paziņo par Savienības izstāšanos no Enerģētikas hartas nolīguma saskaņā ar Enerģētikas hartas nolīguma 47. panta 1. punktu.

Briselē,

*Padomes vārdā —
priekšsēdētājs*